

О.В. Назаренко, к.е.н., доц. НТУ “ХПІ”

Н.Б. Решетняк, к.е.н., доц. НТУ “ХПІ”

ПРОБЛЕМИ ПОЄДНАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Новітня світова економіка робить наголос на ефективності використання енергії та матеріалів, інформаційних технологіях, телекомунікаціях, управлінні відходами і вторинній переробці сировини. Екологічний рух у цивілізованих країнах розвивається в умовах дії демократичних інститутів, традиціях громадської довіри до влади та поваги до верховенства права.

За час здобуття незалежності в Україні відбулося значне падіння рівня особистих доходів населення, склалося почуття загальної невпевненості в майбутньому. Середній клас, який є головною опорою екологічного руху, змушений забути про проблеми довкілля, зосередившись на питаннях власного виживання. До того ж в останні десятиліття відбувається різка зміна клімату, спричинена антропогенними викидами парникових газів. Питання зниження викидів переходить у практичну площину для всіх країн світу на мікро- та макро- рівнях. Про екологічність валового внутрішнього продукту свідчать викиди двоокису вуглецю – CO₂ – по відношенню до одиниці ВВП

країни. «Лідерами» в світі за питомою вагою парникових газів на одиницю ВВП (тон CO₂ на 1000USD ВВП) є Казахстан – 1,69, далі йдуть Україна – 1,33, Білорусь – 1,13, Китай – 1,12. Показники розвинутих країн – США – 0,52, Японія – 0,36, Великобританія – 0,31 – є значно меншими [1].

В Україні склалася олігархічна модель національної економіки, коли інтереси держави підкорені вигодам фінансово-олігархічних груп. Під час приватизації державних підприємств олігархи стали власниками ключових сировинно–видобувних та експортноспроможних підприємств і, водночас, потужними лобістами корпоративних інтересів із антиекологічним ухилом.

Важливе значення має порівняння стану національного довкілля і стійкості національної економіки різних країн, що проводять міжнародні експертні агенції. У жодному з цих досліджень Україна не має гарних результатів. Так за індексом екологічної стійкості, що визначається щорічно Світовим економічним форумом у Давосі, Україна посіла 110 місце серед 122 країн.[3] Комплексна система ранжування країн за індексом глобальної конкурентоспроможності [4] відносить Україну на 89 місце серед 139 країн світу. Конкурентна позиція України визначається екстенсивною експлуатацією природних і трудових ресурсів за відсутності інституційних стимулів до нарощування національної інноваційної системи.

Україна після 20 років незалежності все ще потребує трансформації своєї стратегії на мікро- та макро- рівнях для сталого розвитку та екологічного майбутнього. Перепрограмування реформ для забезпечення сталого розвитку вимагає, передусім, зміни керівних принципів. По-перше, питання сталого розвитку повинно увійти до політичного порядку денного. Це питання має бути поставлено не просто як політика охорони довкілля, але як спосіб удосконалення людського життя та покращення добробуту в різних його вимірах. По-друге, влада має бути прозорою, відповідальною та такою, що залучатиме до прийняття рішень всіх зацікавлених учасників з забезпеченням повного доступу до відповідної інформації. Реформа системи влади має стати процесом, що буде відбуватися паралельно з переходом до

сталого розвитку регіонів, підприємств, кожної особи. По-третє, слід робити більший наголос на стимулах та мотиваціях сталого розвитку, ніж на адміністративному регулюванні. Треба розповсюджувати досвід екологічно чистих підприємств, які опікуються здоровим способом життя своїх робітників, їх відпочинком, культурним розвитком, стимулюють тих, хто не палить, займається спортом, не бере лікарняних.

У сфері економічної політики Україні слід реформувати податкову систему згідно з принципами екологічного оподаткування: більше оподатковувати «погане» використання ресурсів і забруднення довкілля й менше – добрих хазяїв, які, наприклад, розвивають використання відновлюваних енергетичних ресурсів.

Все вищезначене вирішується у межах прийняття «доганяючої» моделі національної економіки, метою якої є досягнення за короткий термін постіндустріального розвитку на основі впровадження новітніх технологій, науки, якісної підготовки національних кадрів. «Доганяюча» модель національної економіки передбачає активне використання іноземного капіталу. Для залучення іноземного капіталу важливою є іміджева роль сильних екологічних зобов'язань України. Турбота про екологію, клімат планети, піклування про активний приріст населення повинні стати невід'ємними елементами зовнішньої та внутрішньої політики України. Екологічність має бути присутньою у повсякденній практиці кожного підприємства, кожної цивілізованої людини. Захист довкілля та енергозбереження можуть стати ідеєю, що об'єднає український народ, націлить його на інноваційний шлях та забезпечить сталий розвиток держави, бізнесу й кожного громадянина.

Список літератури: 1. Джерело: Energy Information Administration (<http://www.eia.doe.gov>). 2. <http://forum.onliner.by/viewtopic.php?p=29897331>. 3. http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/. 4. Конкурентоспособность Украины опустилась на 10 позиций: <http://www.unian.net/rus/news/-384425.html>.